

УДК 021.61+ 004.415

Крива А. В., директор Наукової бібліотеки, Перелигіна В. Є., зав. відділом Наукової бібліотеки (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ЦИФРОВОГО РЕПОЗИТОРІЮ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ

У статті репозиторій розглядається як найбільш ефективний шлях поширення наукових публікацій та навчальних видань університету.

Ключові слова: репозиторій, відкритий доступ, наукова комунікація, НУВГП, цитування, Google Академія.

Зростаючі темпи отримання важливих наукових результатів в різних науках вимагають оперативного їх розповсюдження для наукової спільноти, аніж це було можливим через традиційні журнальні публікації. Неможливість своєчасно отримувати інформацію про сучасні світові досягнення в галузі, що цікавить конкретного фахівця, призводить до занепаду науки.

Розвиток, популяризація та просування наукових досліджень вчених є гострою проблемою кожного університету.

Найбільш доступним способом є поширення наукових праць у мережі Інтернет, тому популяризація наукових праць стала одним з ключових напрямків розвитку науки в нашому вузі.

З 2014 року в Науковій бібліотеці НУВГП працює цифровий репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування на базі програмного забезпечення EPrints, який забезпечує зберігання цифрових дослідницьких та освітніх матеріалів, підготовлених викладачами та студентами університету та надає доступ до наукових досліджень університету для світової спільноти

Цифровий репозиторій НУВГП (відкритий електронний архів) працює на основі Положення і виконує місію сприяти розвитку наук по профілю університету шляхом створення, накопичення, систематизації, зберігання в електронному вигляді і надання через мережу Інтернет відкритого доступу до інтелектуальних продуктів університетської спільноти.

Цифровий репозиторій містить наступні матеріали:

- Автореферати, дисертації, монографії.
- Наукові статті опубліковані у виданнях університету (зокрема Вісники НУВГП в серіях «Економічні науки», «Сільськогосподарські науки», «Технічні науки»), Науково-методичний збірник «Технології навчання», «Студентський вісник НУВГП».
- Навчальні видання (інтерактивні комплекси, навчальні посібники, підручники).
- Методичні вказівки, конспекти лекцій, робочі програми.
- Нормативні документи.
- Студентські роботи.
- Видання бібліотеки (покажчики, бібліографічні покажчики, біобібліографічні покажчики тощо).
- Статистичні матеріали.

Основною особливістю інституційного депозитарію є забезпечення відкритого доступу до результатів наукових досліджень, які проводяться в університеті, через самоархівування. Але наповнення та супровід цього цифрового архіву все частіше розглядається як природна роль для бібліотек ВНЗ, і майже в усіх університетах України підтримка репозиторіїв знаходиться у компетенції бібліотек. Не стала виключенням і наша бібліотека.

Наповнення, методичну і організаційну підтримку репозиторію здійснює Наукова бібліотека НУВГП. Технічну та програмну підтримку здійснює відділ технічних засобів навчання та навчальних комп'ютерних технологій НУВГП.

Першочерговим завданням при створенні репозиторію керівництво університету вважало необхідність виставлення для

широкого студентського загалу методичних вказівок, конспектів лекцій та робочих програм. Таким чином, вирішилось 2 проблеми – доступною стала методична інформація по профілю навчання, відпала необхідність друкувати у великих тиражах подібну літературу. Наповненням репозиторію цим типом літератури займається відділ обслуговування навчальною літературою.

Розміщенням наукових здобутків у депозитарії стає життєво важливим для університету для захисту цих праць від втрат та популяризації наукової роботи. Тому наступним кроком для сприяння підвищення рейтингу університету, збільшенню наукометричних показників працівників університету стало виставлення в цифровий репозиторій наукових статей опубліковані у виданнях університету. Вся інформація виставляється працівниками інформаційно-бібліографічного відділу після підписання авторських договорів.

Основним джерелом наповнення цифрового репозиторію НУВГП є редакційно-видавничий відділ університету, науково-дослідна частина та сектор студентської наукової роботи, матеріали з яких потрапляють у бібліотеку і проходять опрацювання.

Внесенням підручників, посібників, інтерактивних комплексів, іншої навчальної літератури та різних публікацій в цифровий репозиторій, створенням надійної і доступної системи обліку навчальних і наукових творів кафедр і окремих працівників займається відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення бібліотеки.

Програмне забезпечення EPrints дозволяє роботам та агрегаторам (Google, Yandex, ін.) індексувати вміст архіву і надавати доступ до цих матеріалів через власний програмний інтерфейс. Адже чим більше проіндексовано документів архіву, тим частіше будуть звертатись до архіву користувачі та зростатиме його популярність.

Для науковців, одним із важливих ресурсів є Google Академія (<http://scholar.google.com>). Google Академія дозволяє

легко здійснювати пошук наукової літератури, пошук серед багатьох дисциплін та джерел, включаючи рецензовані статті, дисертації, книги, анотації та статті академічних видань а також професійні асоціації, ВНЗ та освітні організації. Google Академія дозволяє знайти дослідження, яке найбільш відповідає запиту.

Цитування, їх кількість, можливість відслідкувати хто цитує, джерело цитування є важливим чинником для того, щоб розміщувати наукову роботу у цифровому репозиторії НУВГП і через Google Академія її відслідковувати.

З кожним днем архів поповнюється новими матеріалами. За період, впродовж якого працює цифровий репозиторій, було виставлено 72 автореферати, дисертації, монографії, 582 наукові статті, 299 навчальних видань, 1264 методичних вказівок, конспектів лекцій та робочих програм, 4 бібліографічні покажчики, 37 нормативних документів.

Таким чином, використовуючи політику поступовості в наповненні Цифрового репозиторію, Національний університет водного господарства та природокористування отримує:

- накопичення, збереження, довготривалий та постійний доступ до робіт науковців;
- збільшення цитування вчених;
- розповсюдження, представлення і просування досліджень, збільшення кількості запитів до досліджень факультетів, співробітників, студентів;
- реформування системи наукової комунікації університету;
- інтеграція до глобальних наукових баз даних.

Переваги для науковців:

- при розміщенні матеріалів в репозиторії зберігаються авторські права, в тому числі право автора контролювати власні роботи;
- науковий авторитет – розповсюдження та вплив праць;
- репозиторій забезпечує доступність і підвищення запитів на індивідуальні дослідження.

Для популяризації ідеї відкритого доступу співробітниками

бібліотеки проводяться індивідуальні консультації з роз'ясненням можливостей та переваг архіву співробітникам університету.

1. Создание научных архивов с помощью системы Eprints [Електронний ресурс] / А. В. Новицкий, К. А. Кудим, В. А. Резниченко, Г. Ю. Проскудина // Проблемы програмування. – 2007. – № 1. – С. 46–59. – Режим доступу : <http://eprints.isoftware.kiev.ua/157/> 2. Ярошенко Т. О. Наукова інформація у відкритому доступі : нові моделі комунікації в інформаційному суспільстві [Текст] // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2006. – № 4. – С. 80–87. 3. Андрухів А. І. Засоби популяризації наукових публікацій університету в середовищі WWW / А. І. Андрухів, Д. О. Тарасов // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали третьої науково-практичної конференції, 29 вересня 2011 року, Львів / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет «Львівська політехніка», Науково-технічна бібліотека; [редколегія: О. В. Шишка, Н. Е. Кунанець, Д. О. Тарасов, І. О. Белоус, Р. С. Самотий, А. І. Андрухів]. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 193–201. 4. Ткаченко Н. О. Переваги університетських репозитаріїв для просування науки в Україні [Електронний ресурс] / Н. О. Ткаченко // Донбас-2020: перспективи розвитку очима молодих вчених : Матеріали V науково-практичної конференції. м. Донецьк, 24-26 квітня 2012 р. – Донецьк, ДонНТУ Міністерства освіти і науки, 2012. – Режим доступу: <http://ea.donntu.org:8080/jspui/bitstream/123456789/16256/1/lviv.%20tkachenko.pdf>

**Kryva A. V., Director of Scientific Library, Perelyhina V. E.,
Head of Department of Scientific Library (National University of
Water Management and Nature Resources Use, Rivne)**

STAGES OF FORMATION OF DIGITAL REPOSITORY OF NATIONAL UNIVERSITY OF WATER MANAGEMENT AND NATURE RESOURCES USE AS A MEANS OF POPULARIZING SCIENTIFIC PUBLICATIONS

**In the article repository is seen as the most effective way of
distributing publications and educational publications
in University.**

Keywords: repository, open access, scientific communication,
NUWMNRU, quoting, Google Scholar.